

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292. Ефективна економіка. 2025. № 6.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.6.84>

УДК 330.112

Н. М. Покровська,

к. е. н. старший викладач,

НТУУ Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0699-0362>

А. О. Тацієнко,

студент,

НТУУ Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0003-9493-2932>

ЕВОЛЮЦІЯ НАУКОВОЇ ДУМКИ У ДОСЛІДЖЕННЯХ НОБЕЛІВСЬКИХ ЛАУРЕАТІВ ЩОДО ТЕОРІЇ ЦІНОУТВОРЕННЯ

N. Pokrovska,

PhD in Economics, Senior Lecturer,

National Technical University of Ukraine Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute

A. Tatsienko,

Student,

National Technical University of Ukraine Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute

THE EVOLUTION OF SCIENTIFIC THOUGHT IN THE RESEARCH OF NOBEL LAUREATES ON PRICING THEORY

У статті аналізується внесок лауреатів Нобелівської премії з економіки у розвиток теорії ціноутворення, зокрема в контексті мікроекономічних досліджень. Процес ціноутворення є однією з ключових тем економічної теорії. Він відображає механізми, за допомогою яких визначаються ціни на товари та послуги на ринку, а також вплив цих цін на розподіл ресурсів, виробництво та споживання. Розуміння цього процесу має важливе значення для забезпечення ефективного функціонування економіки, зокрема, в умовах конкурентного ринку, але також у випадках, коли ринок є недосконалим або потребує державного втручання. У статті окремо розглядаються значення важливих наукових концепцій, таких як «Ідеальна система попиту», розроблена Е. Дітоном та Дж. Мюльбауером, а також роль досліджень В. Сміта у становленні експериментальних методів в економіці. Особлива увага приділяється теорії добробуту та впливу праць Дж. Хікса, К. Ерроу, М. Алле та А. Сена на її формування. Також досліджуються погляди на теорію споживчого вибору та внесок Нобелівських лауреатів у розвиток поведінкової економіки, зокрема, ідеї Г. Саймона та Д. Канемана. Стаття підкреслює важливість інтеграції новітніх поглядів у теорію ціноутворення, враховуючи сучасні економічні виклики, зокрема, кризу, спричинену війною в Україні. Зроблено акцент на актуальності роботи науковців у сфері ціноутворення в умовах глобальних економічних змін, зокрема, під впливом макроекономічної нестабільності та зміни споживчих поведінок. Наразі економісти звертаються до більш складних моделей ціноутворення, які включають поведінкові фактори, ризик і інші елементи, що раніше не враховувалися. Наприклад, роботи Даніеля Канемана і Амоса Тверскі про поведінкову економіку пояснюють, як людські помилки і упередження можуть впливати на економічні рішення, включаючи ціноутворення. Зміни в економічних умовах, такі як глобальні кризи, війни чи політичні зміни, також відіграють важливу роль у розвитку ціноутворення. Під час війни або економічної кризи держави часто змушені втручатися у ринок через субсидії, регулювання цін або інші заходи для збереження

економічної стабільності та запобігання інфляції. Висновки підкреслюють необхідність адаптації сучасних теоретичних моделей ціноутворення до нових реалій, аби підприємства могли ефективно реагувати на кризові умови та забезпечити стабільність у своїй діяльності.

The article analyzes the contribution of Nobel Prize laureates in Economics to the development of pricing theory, particularly in the context of microeconomic research. The pricing process is one of the key topics of economic theory. It reflects the mechanisms by which prices for goods and services are determined in the market, as well as the impact of these prices on the allocation of resources, production and consumption. Understanding this process is important for ensuring the efficient functioning of the economy, in particular in a competitive market, but also in cases where the market is imperfect or requires government intervention. The article separately examines the significance of important scientific concepts, such as the "Ideal Demand System" developed by E. Deaton and J. Mühlbauer, as well as the role of W. Smith's research in the development of experimental methods in economics. Special attention is paid to the theory of welfare and the influence of the works of J. Hicks, C. Arrow, M. Alle and A. Sen on its formation. Also, views on the theory of consumer choice and the contribution of Nobel laureates to the development of behavioral economics are examined, in particular, the ideas of G. Simon and D. Kahneman. The article emphasizes the importance of integrating new views into the theory of pricing, taking into account modern economic challenges, in particular the crisis caused by the war in Ukraine. Emphasis is placed on the relevance of the work of scientists in the field of pricing in the context of global economic changes, in particular under the influence of macroeconomic instability and changes in consumer behavior. Currently, economists are turning to more complex models of pricing, which include behavioral factors, risk, and other elements that were not previously taken into account. For example, the works of Daniel Kahneman and Amos Tversky on behavioral economics explain how human errors and biases can affect economic

decisions, including pricing. Changes in economic conditions, such as global crises, wars, or political changes, also play an important role in the development of pricing. During times of war or economic crisis, governments are often forced to intervene in the market through subsidies, price controls, or other measures to maintain economic stability and prevent inflation. The findings highlight the need to adapt current theoretical pricing models to new realities so that businesses can effectively respond to crisis conditions and ensure stability in their operations.

Ключові слова: *ціноутворення, ціна, Нобелівські лауреати, прибуток, «Ідеальна система попиту», поведінкова економіка, глобальна криза, стратегія ціноутворення.*

Keywords: *pricing, price, Nobel laureates, profit, "Ideal demand system", behavioral economics , global crisis, pricing strategies.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Ціноутворення є ключовим інструментом формування прибутку підприємства, впливаючи на конкурентоспроможність, стратегію розвитку та ринкову стійкість. В умовах високої конкуренції, динамічних змін попиту, впливу макроекономічних факторів та глобальних викликів, спричинених економічною кризою від вторгнення росії в Україну оптимізація ціноутворення стає критичним завданням.

Нобелівські лауреати з економіки зробили значний внесок у вивчення ціноутворення, досліджуючи, як воно впливає на прибутковість компаній, ефективність ринків та добробут суспільства.

Актуальність проблеми обумовлена забезпеченням інтеграції сучасних визнаних світовою спільнотою економічних підходів у практику ціноутворення, що дозволить компаніям ефективніше управляти прибутком, адаптуватися до фосмажорних викликів і досягти довгострокової фінансової стабільності. Тому, систематизація та аналіз наукового внеску Нобелівських

лауреатів у теорію ціноутворення є основним напрямком досліджень, що сприяють розробці більш обґрунтованих стратегій ціноутворення для підприємств

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика ціноутворення завжди була в центрі уваги економічної науки і багато лауреатів Нобелівської премії з економіки зробили значний внесок у розвиток теорії, та в пояснення механізми формування цін. Їхні дослідження охоплюють широкий спектр підходів — від класичних теорій до сучасних моделей поведінки. А. Сміта [1] та Д. Рікардо [3]. розглядали основу цін через витрати. Пол Ентоні Самуельсон та Кеннет Ерроу[5]. досліджували теорію ціноутворення через товарно-грошові відносини. Майрон Скоулз описував модель ціноутворення опціонів з врахування конкретної премії за ризик.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Формування ефективної стратегії ціноутворення є складним завданням для підприємств, особливо в умовах постійно змінюваного економічного середовища. Для створення такої стратегії потрібно знати різні фактори: від попиту та пропозиції, а також конкуренцію та макроекономічні умови середовища функціонування підприємства. Ці аспекти постійно змінюються, тому потрібно постійно переглядати та коригувати свої стратегії ціноутворення, щоб зберігати конкурентоспроможність і забезпечувати стабільний прибуток підприємства.

Науковці та економісти, включаючи лауреатів Нобелівської премії з економіки, чимало разів зверталися до проблеми ціноутворення. Їх дослідження включають наступні аспекти, такі як теорія ігор, поведінкова економіка, монополістичний та олігополістичний ринки, та механізми ціноутворення в умовах асиметрії інформації. Новітні дослідження в галузі поведінкової економіки значно впливають на сучасне розуміння того, як підприємства встановлюють ціни.

Одним із основних завдань у розробці стратегії ціноутворення є аналіз не лише чисто економічних змінних, а й соціальних, психологічних аспектів

вибору споживачів. Психологічне сприйняття ціни може мати великий вплив на рішення при покупці тих чи інших товарів, або послуг. Тому ця проблема є дійсно актуальною і потребує подальших досліджень і вдосконалення існуючих підходів з урахуванням адаптації до нових умов.

Це дослідження спрямоване на розширений аналіз існуючих підходів до ціноутворення. Особливо увага приділяється адаптації цінових моделей до динамічних змін зовнішнього середовища, специфіки багатопродуктових підприємств, а також інтеграції поведінкових аспектів споживачів у процесі прийняття цінових рішень через призму еволюції наукової думки провідних економістів-науковців.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ціноутворення є важливою темою в економічних дослідженнях. Багато Нобелівських лауреатів у галузі економіки займалися вивченням цієї проблеми з різних аспектів. Вони підходили до ціноутворення через різні теоретичні моделі та аналізи, що охоплюють такі напрямки, як ринкові структури, поведінка споживачів і виробників, роль інформації на ринку, а також ефективність цін у розподілі ресурсів.

Ціна завжди була однією із залишків економічних інструментів, що забезпечує рівень прибутковості підприємства, його конкурентоспроможність і ринкове позиціонування. Однак підходи до формування ціноутворення змінювалися залежно від політичного устрою країни та типу економічної системи в якій працює певне підприємство.

Ціноутворення еволюціонувало протягом розширення економічної думки, трансформуючись під впливом змін у соціально-економічних формаціях, диспутах різних вчених (Рис. 1). У первинних суспільствах та рабовласницькому ладі ціна товару/послуги формувалася на основі натурального обміну (бартеру) та корисності а також трудових затрат. З розвитком господарства ці фактори еволюціонували та ціна стала більш залежною від ринкових механізмів, а також державного регулювання. З розвитком капіталізму увага економістів змістилася з торгівлі на

виробництво. Адам Сміт в теорії «невидимої руки» ринок самостійно встановлює рівноважну ціну. Давід Рікардо ціноутворення трактував через трудову теорію, де ціна товару відповідає витратам праці. Карл Маркс доповнив концепцію "суспільно-необхідної праці", стверджуючи, що вартість товару не доцільно завищена на середній час, що є необхідним для його виготовлення за стандартних виробничих умов і середнього рівня продуктивності праці.

Альфред Маршалл зробив свій внесок у розуміння механізмів ціноутворення. Він об'єднав класичну теорію витрат виробництва з маржиналістичною концепцією граничної корисності, доводячи, що ціна формується через пропорцію запиту та пропозиції. Маршалл підкреслював, що пропозиція товару частково впливає на ціну, тоді як ціна чітко залежить від граничних витрат на його виробництво.

Рис. 1. Еволюція підходів досліджень теорії ціноутворення

Джерело: сформовано на основі [3; 5]

Пол Ентоні Самуельсон видатний американський економіст і лауреат Нобелівської премії 1970 року зробив значний внесок у розвиток теорії ціноутворення через свій неокласичний синтез. Він об'єднав класичні економічні принципи з кейнсіанськими ідеями, створивши цілісну теорію, яка пояснює механізми формування цін на ринках.

Самуельсон підкреслював важливість взаємодії попиту та пропозиції у визначенні ринкових цін. Він стверджував, що ціни встановлюються на рівні, де кількість товару, яку споживачі готові придбати, дорівнює кількості, яку виробники готові запропонувати. Цей баланс забезпечує ефективний розподіл ресурсів у економіці.

Доводив, що в умовах недосконалого ринку або при наявності зовнішніх ефектів держава може відігравати важливу роль у коригуванні цін для досягнення економічної стабільності та справедливості. Таким чином, дослідження Пола Самуельсона на теорію ціноутворення поєднують ринкові механізми з можливістю державного втручання, що дозволяє забезпечити ефективне та справедливе функціонування економіки.

Кеннет Ерроу - лауреат Нобелівської премії з економіки 1972 року, розглядав механізми ціноутворення в своїй роботі загальної теорії рівноваги та економіки добробуту. Ця теорія показує модель аналізу цін, та як ціни встановлюються на конкурентних ринках, забезпечуючи баланс між попитом і пропозицією для всіх товарів і послуг одночасно. Вона демонструє умови, за яких існує перелік цін, які забезпечують рівновагу на всіх ринках, тим самим сприяючи ефективному розподілу ресурсів.

Таким чином, Кеннет Ерроу значно поглибив розуміння теоретичних основ ціноутворення, досліджуючи умови рівноваги та ефективності в економічних системах.

Мілтон Фрідман - видатний американський економіст і лауреат Нобелівської премії з економіки 1976 року зробив значний внесок у розуміння процесів ціноутворення через дослідження монетаристської теорії. Він стверджував, що зміни в грошовій масі безпосередньо впливають на рівень цін в економіці. Зокрема, Фрідман підкреслював, що надмірне збільшення грошової маси призводить до інфляції, оскільки більша кількість грошей в обігу зменшує їхню цінність. Таким чином, внесок Фрідмана в розуміння ціноутворення полягає у важливості контролю грошової маси для забезпечення стабільності цін та ефективного функціонування економіки.

Джеймс Тобін, лауреат Нобелівської премії з економіки 1981 року, зробив значний внесок у розуміння процесів ціноутворення на фінансових ринках. Він досліджував взаємозв'язок між фінансовими ринками та реальним сектором економіки, підкреслюючи, що попит і пропозиція фінансових фондів, які визначають ціну капіталу, впливають на зайнятість, виробництво та вартісні активи. Крім того, Тобін розробив модель портфельного вибору, яка пояснює, як інвестори розподіляють свої активи між іншими фінансовими інструментами, враховуючи ризик і дохідність. Ця модель розробляє механізми формування цін на фінансових ринках поведінки інвесторів у процесі прийняття рішень. Тобін стверджував, що фінансові ринки не завжди ефективні і що на ціни можуть впливати спекулятивні бульбашки та інші фактори. Ця критика призвела до розвитку поведінкових фінансів, які враховують психологічні фактори щодо ціноутворення. Дослідження Джеймса Тобіна сприяли ширшому розумінню процесів ціноутворення на фінансових ринках та їх вплив на економічну діяльність.

Моріс Алле, видатний французький економіст і лауреат Нобелівської премії з економіки 1988 року, розглядав теорію ціноутворення через свої дослідження загальної економічної рівноваги та оптимального розподілу ресурсів. У своїй фундаментальній праці "У пошуках економічної дисципліни. Частина перша: Чиста економіка" (1943), пізніше перевиданій як "Трактат з чистої економічної теорії" (1952), Алле продовжив традиції Л. Вальраса та В. Парето, надавши більш точні математичні формулювання ринкової рівноваги та соціального оптимуму. Він визначив загальні умови ринкової рівноваги, підкреслюючи, що в ринковій економіці кожен стан рівноваги є одночасно станом оптимуму (максимальної ефективності) і навпаки. Це положення відоме як "теорема еквівалентності" Алле.

Алле також розробив концепцію конкурентного планування, яка передбачає використання механізму ціноутворення навіть у плановій економіці для досягнення ефективного розподілу ресурсів. Він стверджував,

що соціалістичне планове господарство, прагнучи до ефективності, повинно використовувати механізм ціноутворення подібно до ринкової економіки.

Погляди Моріса Алле на теорію ціноутворення підкреслюють важливість ринкових механізмів та цін як інструментів для забезпечення ефективного розподілу ресурсів і досягнення соціального оптимуму в економіці.

Гаррі Стенлі Беккер - лауреат Нобелівської премії з економіки 1992 року. Економіст відомий своїм новаторським підходом до застосування економічного аналізу до широкого спектра людської поведінки та соціальних взаємодій[9]. Беккер розширив межі економічної науки, застосовуючи мікроекономічний аналіз до таких сфер, як освіта, дискримінація, злочинність, сім'я та інші соціальні явища. Він вважав, що індивіди діють раціонально, зважуючи витрати та вигоди своїх рішень, навіть у неринкових контекстах. Цей підхід дозволив глибше зрозуміти, як особисті рішення впливають на економічні результати та, опосередковано, на процеси ціноутворення.

Хоча Гаррі Беккер не розробляв окремої теорії ціноутворення, його дослідження значно розширили розуміння економічних процесів, включаючи ті, що впливають на формування цін у різних сферах економіки та суспільства.

Майрон Скоулз лауреат Нобелівської премії з економіки 1997 року разом із Фішером Блеком розробив модель ціноутворення опціонів, відому як формула Блека-Скоулза. Ця модель дозволяє визначати справедливую вартість опціонних контрактів без необхідності врахування конкретної премії за ризик. Вона базується на припущенні про можливість безризикового арбітражу та використовує такі параметри, як поточна ціна базового активу, страйкова ціна опціону, час до закінчення опціону, безризикова процентна ставка та волатильність базового активу. Формула Блека-Скоулза стала фундаментальним інструментом у фінансовій інженерії та значно вплинула на розвиток ринків похідних фінансових інструментів.

Даніель Канеман, видатний психолог і лауреат Нобелівської премії з економіки 2002 року, разом із Амосом Тверські розробив теорію перспектив, яка стала фундаментом поведінкової економіки[8]. Ця теорія досліджує, як люди приймають рішення в умовах ризику та невизначеності, відхиляючись від передбачень традиційних економічних моделей раціональної поведінки. Зокрема, вона пояснює, чому люди можуть приймати економічно нераціональні рішення, такі як утримання збиткових інвестицій або переоцінка вартості власних товарів.

Таким чином, дослідження Канемана підкреслюють, що процес ціноутворення залежить не лише від об'єктивних факторів попиту та пропозиції, але й від психологічних аспектів сприйняття цінності, ризику та невизначеності.

Таблиця 1. Нобелівські лауреати та їх внески в розвиток теорії ціноутворення

Економіст	Внесок в теорію ціноутворення
Пол Ентоні Самуельсон	Поєднує ринкові механізми з можливістю державного втручання для ефективного формування ціни.
Кеннет Ерроу	Модель аналізу цін та дослідження, як ціни встановлюються на конкурентних ринках, забезпечуючи баланс між попитом і пропозицією.
Мілтон Фрідман	Підкреслює важливість контролю грошової маси для забезпечення стабільності цін.
Джеймс Тобін	Дослідження процесів ціноутворення на фінансових ринках, зокрема вплив спекулятивних бульбашок та інших факторів на ціни.
Моріс Алле	Розробив концепцію конкурентного планування, використовуючи механізм ціноутворення навіть у плановій економіці.
Гаррі Стенлі Беккер	Вважав, що індивіди діють раціонально, зважуючи витрати та вигоди своїх рішень, навіть у неринкових контекстах, що допомогло глибше зрозуміти процес ціноутворення.
Майрон Скоулз	Розробив модель ціноутворення для опціонів за допомогою формули Блека-Скоулза, яка стала основою для фінансової інженерії.
Даніель Канеман	Підкреслив вплив психологічних аспектів сприйняття цінності на процес ціноутворення, окрім об'єктивних факторів попиту і пропозиції.

Джерело: сформовано на основі [8; 12]

З плином часу теорія ціноутворення змінювалася відповідно до глобальних економічних тенденцій. У сучасних умовах, незалежно від типу економіки, стратегія ціноутворення потребує комплексного підходу, що

враховує макроекономічну стабільність, споживчі очікування, витрати виробництва та конкурентне середовище. Правильно побудована цінова політика стає стратегічним інструментом для досягнення сталого розвитку, підвищення лояльності клієнтів та ефективності.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі.

Еволюція теорії ціноутворення відображає загальний розвиток економічної науки, який відбувався під впливом змін у соціально-економічних умовах, технічного прогресу та глобальних економічних викликів. Від класичних теорій трудової вартості до сучасних моделей фінансових ринків і поведінкової економіки, концепції ціноутворення розширювалися та адаптувалися до нових реалій. На початковому етапі економісти розглядали ціноутворення через призму витрат виробництва. Зі зміною економічних умов і розвитком капіталізму відбулося об'єднання теорії витрат виробничих з теорією граничної корисності, що в свою чергу формувало взаємозв'язок ціни через взаємодію попиту та пропозиції. Під впливом Великої депресії 1930-х років та Другої світової війни з'явилася необхідність перегляду ринкових механізмів. Пол Самуельсон запропонував неокласичний синтез, що поєднував ринкові принципи з ідеями Джона Мейнарда Кейнса про державне втручання. Кеннет Ерроу досліджував рівновагу ринків, а його робота допомогла зрозуміти, за яких умов економіка може ефективно саморегулюватися. У другій половині XX століття, на тлі зростаючої інфляції та криз, економісти звернули увагу на грошово-кредитну політику. Мілтон Фрідман, засновник монетаризму, довів, що інфляція є наслідком надлишкового збільшення грошової маси, а держава має контролювати її обсяги для стабільного розвитку економіки. З глобалізацією економіки та впливом фінансових ринків зросла потреба в іншому розумінні ціноутворення, особливо на фінансові активи. Джеймс Тобін досліджував взаємозв'язок фінансового сектору та реальної економіки, а Майрон Скоулз разом із Фішером Блеком розробив модель оцінки опціонів, яка стала ключовим інструментом у фінансовій інженерії. З часом стало видно, що

традиційні економічні моделі не завжди вірно відображають поведінку людей. Дослідження Даніеля Канемана та його співавтора Амоса Тверські довели, що процес прийняття рішень при споживанні значною мірою залежить від психологічних факторів, таких як: сприйняття ризику, когнітивні упередження та емоції. Це суттєво змінило погляди на ціноутворення, оскільки тепер враховуються не лише раціональні ринкові механізми, а й поведінкові аспекти.

Таким чином, теорія ціноутворення продовжує розвиватися, пристосовуючись до нових економічних умов та технологічних змін. Вона включає ринкові механізми, державне регулювання, фінансові моделі та поведінкові аспекти, створюючи комплексне розуміння процесу встановлення цін у сучасному світі. Отримані результати мають як теоретичне, так і практичне значення, сприяючи поглибленню розуміння механізмів ціноутворення в сучасній науковій думці.

Література

1. Сміт А. Багатство народів. Дослідження про природу та причини добробуту націй. Київ : Наш формат, 2018. 722 с.
2. Petty W. Quantulumcunque concerning Money. Michigan : EEBO Editions, ProQuest, 2011. 24 p.
3. Довбенко М. Нобеліанти та економічна наука : [Я. Тінберген, Р. Фріш, П. Семюельсон, С. Кузнец, К. Ерроу, Л. Клейн, Д. МакФедден, Дж. Хекмен] / М. Довбенко // Економіка України. 2003. № 1. С. 80–84.
4. Леоненко П. М. Економічні концепції монетаристів. М. Фрідмен / П. М. Леоненко // Історія економічних учень : підручник / П. М. Леоненко, П. І. Юхименко. 2-ге вид., переробл. і доповн. Київ : Знання, 2008. С. 410–419. (Вища освіта ХХІ століття).
5. Список лауреатів Премії імені Нобеля з економіки [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki>.
6. Кривда О. В., Пазюка А. В. Методика визначення ефективності політики ціноутворення в фармацевтичній промисловості // *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. 2020. № 8. С. 1–15. Режим доступу:

<https://www.inter-nauka.com/issues/2020/8/6058>.

DOI:

<https://doi.org/10.25313/2520-2057-2020-8>.

7. Кириченко С., Забіяка В. Управління фінансовою політикою підприємства з метою підвищення стабільності діяльності // *Економіка та суспільство*. 2023. № 56. Режим доступу: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-127>.

8. Чукурна О. П. Еволюція наукової думки щодо концепції ціноутворення // *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія : Економіка, аграрний менеджмент, бізнес*. 2014. Вип. 200(3). С. 212–218. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvnau_econ_2014_200%283%29__35.

9. Закон України «Про ціни і ціноутворення зі змінами та доповненнями» [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України. 2013. № 19–20. Ст. 190. Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/5007-17>.

10. Геращенко М. Є., Тульчинська С. О. Сучасні інструменти формування стратегії розвитку підприємства з метою забезпечення прибутковості // *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. 2024. № 10. Режим доступу: <https://doi.org/10.25313/2520-2057-2024-10-10355>.

11. Корнилюк Р. Мічені Нобелем: економ-психолог Деніел Канеман [Електронний ресурс] // *Економічна правда*. 2010. 5 листопада. Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/publications/2010/11/5/255342>.

12. Шиманська О. Феномен Моріса Алле // *Вісник THEU*. 2008. № 4. С. 151–156.

References

1. Smith, A. (2018), *Doslidzhennia pro pryrodu ta prychyny dobrobutu natsij* [The Wealth of Nations: An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations], Nash Format, Kyiv, Ukraine.

2. Petty, W. (2011), *Quantulumcunque concerning Money*, EEBO Editions, ProQuest, Michigan, USA.

3. Dovbenko, M. (2003), “Nobel Laureates and Economic Science: [Tinbergen, Frisch, Samuelson, Kuznets, Arrow, Klein, McFadden, Heckman]”, *Ekonomika Ukrainy*, vol. 1, pp. 80–84.

4. Leonenko, P. M. (2008), "Economic Concepts of Monetarists: M. Friedman", *Istoriia ekonomichnykh uchen'* [History of Economic Thought], 2nd ed., Znannya, Kyiv, Ukraine, pp. 410–419.
5. Wikipedia (2025), "List of Nobel Prize Laureates in Economics", available at: <https://uk.wikipedia.org/wiki> (Accessed 10 May 2025).
6. Kryvda, O. V., & Pazyuka, A. V. (2020), "Methodology for Determining the Effectiveness of Pricing Policy in the Pharmaceutical Industry", *International Scientific Journal "Internauka"*, vol. 8, pp. 1–15. <https://doi.org/10.25313/2520-2057-2020-8>
7. Kyrychenko, S., & Zabiaka, V. (2023), "Financial Policy Management at the Enterprise to Improve Operational Stability", *Ekonomika ta Suspilstvo*, vol. 56. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-127>
8. Chukurna, O. P. (2014), "Evolution of Scientific Thought Regarding the Concept of Pricing", *Scientific Bulletin of NUBiP of Ukraine. Series: Economics, Agrarian Management, Business*, vol. 200(3), pp. 212–218, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvnau_econ_2014_200%283%29__35 (Accessed 10 May 2025).
9. Verkhovna Rada of Ukraine. (2013), "“, Law of Ukraine "On Prices and Pricing", available at: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/5007-17> (Accessed 10 May 2025).
10. Herashchenko, M. Ye., & Tulchynska, S. O. (2024), "Modern Tools for Forming Enterprise Development Strategy to Ensure Profitability", *International Scientific Journal "Internauka"*, vol. 10. <https://doi.org/10.25313/2520-2057-2024-10-10355>
11. Kornilyuk, R. (2010), "Marked by Nobel: Economic Psychologist Daniel Kahneman", *Ekonomichna Pravda*, available at: <https://www.epravda.com.ua/publications/2010/11/5/255342> (Accessed 10 May 2025).
12. Shymanska, O. (2008), "The Phenomenon of Maurice Allais", *Visnyk TNEU*, vol. 4, pp. 151–156.

Стаття надійшла до редакції 21.05.2025 р.